

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Vår ref:
23/08787-1

Oppgis ved all henvendelse

Deres ref:

Saksbeh.:

Aslaug Helga Fagernes

Dato:

13.04.2023

Høringsvar til NOU 2022:21 - Strafferettslig vern av den seksuelle selvbestemmelsesretten

Regionalt kompetansesenter for sikkerhets-, fengsels- og rettspsykiatri ved Oslo universitetssykehus HF, Klinikk for psykisk helse og avhengighet, har kommentarer til følgende punkter i utredningen;

Til utredningens pkt. 29.3: Vedrørende seksuell lavalder:

Hensikten med en seksuell lavalder, er at den skal beskytte barn og ungdom mot å bli utsatt for handlinger som kan true deres integritet og få negative konsekvenser for deres psykososiale utvikling (Graupner 2000).

Vi mener Straffelovrådet i for liten grad drøfter potensielle negative konsekvenser av en senkning av den seksuelle lavalder. Av artikkelen 'Seksuell lavalder: Til besvær eller beskyttelse?' (Mossige, S., Smette, I., & Torgersen, L. (2006)) går det frem at et flertall av både gutter og jenter ønsket at den seksuelle lavalder skulle være 16 år eller høyere. Kun en av fem jenter, og en av tre gutter, mente da at den seksuelle lavalder burde være lavere enn 16 år. Det foreligger ingen nyere kartlegging eller forskning egnet til å belyse temaet. Det er med andre ord uklart hvilken betydning seksuell lavalder har for norske ungdommers seksualitet. Det kan tenkes at barn og ungdom, som ikke føler seg modne til sex, finner hjelp i å vise til seksuell lavalder for å stå imot press. Nettopp beskyttelse av denne sårbare gruppen, ble trukket frem da departementet og justiskomiteén sist tok stilling til spørsmålet. Det fremstår som relevant å innhente erfaringer fra andre land, som har senket seksuell lavalder til 15 år, om hvilke ønskede og eventuelt uønskede konsekvenser endringen har medført.

I påvente av mer kunnskap, bør seksuell lavalder på 16 år opprettholdes.

Til utredningens pkt. 31.3: Vedrørende klarlegging av kunnskapsgrunnlag hva gjelder fremstillinger som seksualiserer barn, men som ikke involverer virkelige barn:

Rådet skriver på side 235 i høringsnotatet: *'Hvis det er slik at denne typen fremstillinger ikke medfører noen økt risiko for overgrep mot barn, og til og med kan forebygge reelle overgrep, er det etter rådets syn tvilsomt om den moralske fordømmelsen av befatningen med slike*

Vår dato
13.04.2023

Vår referanse
23/08787-1

fremstillinger alene kan forsvare en kriminalisering. Rådet oppfordrer departementet til å vurdere det nærmere på bakgrunn av tilgjengelig forskning på området.'

Det er pr mars 2023 ikke empirisk belegg i tilgjengelig forskning for å hevde at bruk av seksualiserte fremstillinger av 'ikke virkelige barn' øker risiko for overgrep.

Det er heller ikke grunnlag for å hevde det motsatte, altså at slik bruk beskytter mot overgrep. Det finnes lite forskning som er egnet til å besvare spørsmålet om hvorvidt sexdukker eller andre fantasibaserte seksualiserte fremstillinger av barn øker eller reduserer risiko for seksuelle krenkelser mot virkelige barn.

Relevante artikler/reviews i denne sammenheng er: Döring et al. (2020), Harper og Livesley (2022), Harper et al. (2023) og Dewitte og Reisman (2021).

Til utredningens pkt. 35.2.3: Rådets anbefaling om avkriminalisering av søskenincest

Rådet anbefaler at søskenincest avkriminaliseres. De skriver: '*Forbudet om søskenincest (...) har ikke en klar berettigelse i verneverdige interesser, og rådet mener at kriminaliseringen vanskelig lar seg forsvare ut fra skadefølgeprinsippet*'. Videre: '*Forbudet mot søskenincest i § 313 skiller seg fra forbudene i dagens §§ 312 og 314, som begge rammer seksuell omgang i en kontekst preget av et rettslig og sosialt overmaktforhold. Lovgiver har også anerkjent at det ikke foreligger en like klar skjevfordeling av makt i forholdet mellom søsken som mellom foreldre og barn*'.

Det påpekes at en slik antagelse om en mindre klar skjevfordeling av makt i et søskenforhold, vil kunne være feilaktig på individnivå. Da spesielt i tilfeller der søsken inngår i seksuelle relasjoner med hverandre.

Det er også uklart hva som danner grunnlag for at skadefølgeprinsippet ikke vurderes aktualisert i slike saker.

Øvrige kommentarer: Om § 196 (avvergingsplikten)

Én kommentar knytter seg ikke direkte til noe punkt i NOU'en, men omhandler eventuelle konsekvenser for avvergingsplikten, jf straffelovens § 196.

Kripos har i sitt innspill til straffelovrådet, tatt til orde for å innlemme nåværende § 311 i straffeloven på listen over lovbrudd som utløser avvergingsplikt jf strl. § 196.

Lovforslagets nye **§ 304 Fremstilling av seksuelle overgrep mot barn eller fremstilling som seksualiserer barn** viderefører i all hovedsak innholdet i straffeloven § 311.

Det fremkommer ikke av NOU 2022:21 hvilke endringer lovforslaget vil få for § 196 avvergingsplikten.

Det gjøres oppmerksom på at det eksisterer behandlingstilbud i alle helseregioner som tar sikre på å rehabilitere seksuallovbrytere, og det er også nylig etablert behandlingstilbud i alle helseregioner som retter seg mot personer med erkjent seksuell tiltrekning til mindreårige, men som ikke har begått overgrep. Den primære hensikten med behandlingstilbudene er å forebygge overgrep. Kunnskapsgrunnlaget for behandlingen søkes økt gjennom etableringen av et medisinsk kvalitetsregister, i regi av OUS, KPHA, KPS.

Vår dato
13.04.2023

Vår referanse
23/08787-1

En betydelig andel av pasientene i de nevnte behandlingstilbudene har hatt eller har befatning med overgrepsmateriell når de kommer til behandling. Ved å innlemme nåværende § 311, og særlig bokstav c), hvilket tilsvarer lovforslagets § 304 bokstav c), i § 196 (avvergingsplikten), ville en slik avvergingsplikt trolig aktualiseres overfor en betydelig andel pasienter, som ville utløse behov for tiltak, sannsynligvis i form av politianmeldelse. Dette ville igjen medføre alliansebrudd mellom pasient og helsevesenet, og trolig 'slå bena under' de nevnte behandlingstilbudene og dermed grunnlaget for det medisinske kvalitetsregisteret. Eventuelle endringer i straffeloven § 196 og andre bestemmelser bør av årsaker som nevnt over få egen høring før en eventuell lovproposisjon.

Med vennlig hilsen

Petter Andreas Ringen
Klinikkleder

Aslaug Helga Fagernes

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes ut uten signatur

Kopi til:
PHA Fag og kvalitet, Cecilie Bhandari Hartberg
DST Stab medisin, helsefag og beredskap, Hilde Myhren

